

Önazonosságtudat és kultúra Közép-Európában

A közép-európai nemzetek fejlődésének két szembevetendő sajátossága ismert: a megkésetttség és a nyelvi–kulturális megjelenési mód. Ráadásul a megkésetttség kétszeres, hiszen a nagy nyugat-európai nemzetekéhez képest számított évszázadnyi lemaradást a szocializmus internacionalizmust erőltető kora tovább nyújtotta. Ilyenformán csak a rendszerváltozás időszakában vehetett új lendületet az ún. „Köztes-Európa” népeinek öneszmélése. Tehát – tudományos szempontból – föltöbb izgalmas megvizsgálni, hogy az amúgy is megkésett nemzetfejlődés mi-képp indult újra az 1990-es évek elején ebben a nekünk is otthont adó térségben. És mivel a XIX. századi, valamint az új lendületet kapó nemzeti mozgalmak egyaránt kulturális színezetűek voltak – a szinkron kutatások is ezen a nyomvonalon indultak meg az elmúlt évtizedben. Nos a *Nemzeti és regionális identitás Közép-Európában* című nagyszabású tanulmánygyűjtemény éppen erről a korszakról és térségről, azaz a rendszerváltozás kora közép-európai népeinek önazonosság-tudatáról és e tudat változatairól, megjelenési formáiról ad áttekintést, illetve azt méri föl, milyen viszonyban állnak a nemzeti és a regionális öntudatok.

A vaskos kötet négy fő egységre tagolódik. Az első, *Közép-Európa kulturális és vallási régiói* című rész egy elméleti dolgozattal (Berényi István munkája) kezdődik, amely föltérképezi a térség kulturális régióit, illetve meghatározza a regionális tudat fogalmát, elemzi tartalmát, nyomon követi a '90-es években bekövetkezett változásait. Ezután két tanulmány (Tomka Miklós, illetve Gereben Ferenc írása) a közép-európai lakosság vallási attitűdjét, a hitnek és az identitástudatnak a kapcsolatát méri föl a szociológia eszközeivel. A kötet gerincét alkotó második részben, *A nemzetfejlődés főbb csomópontjai* tanulmányaiban a magyarok, lengyelek, osztrákok, szlovákok, románok, szlovének, horvátok, bosnyákok és szerbek önképéről és más népekről alkotott vélekedéséről adnak a szerzők közép-európai perspektívájú körképet. A témából következően az alapvetően társadalom- és művelődéstörténeti szempontú vizsgálódások természetesen kiegészülnek irodalmi és nyelvészeti analízisekkel is. Az ugyancsak terjedelmes harmadik fejezet, a *Regionális tudatok, kishaza- és tájhaza-kötődések* dolgozatainak szerzői fölmérik, milyen viszonyban vannak a közép-európai nemzeti identitások a regionális tudatokkal, továbbá milyen szerepe van a kisebbségi kultúráknak, a tájirodalom hagyományainak, a helyi autonómiáknak, a nemzeti és nemzetiségi intézményeknek, végül a lokális szellemi hagyományoknak az itt élő népek, népcsoportok tudatának múltbeli és mai alakulásában. Ebben a részben kapott helyet Gereben Ferenc és Nagy Attila *Korábbi és újabb adalékok Magyarország olvasás- és értéktérképéhez* című szociológiai adatokon alapuló értekezése. A könyvtáros szellemi horizontja szempontjából is ropant fontos írás az 1990-es évek elejének állapotát rögzíti, mégpedig az ezredforduló aktuális adataival kiegészítve. A szerzőpáros két hazai régió – a nyugati Vas megye

és a keleti Hajdú-Bihar megye – vonatkozásában végzett összehasonlításokat az olvasási szokásokról, és ezekből vont le következtetéseket az értékvilágok és a valóság különbözőségeire vonatkozóan. Vagyis olvasásszociológiai adatfelvételekkel a régiók kulturális attitűdjének fölvezetéséhez jutottak el a szerzők, akik szerint létezik egy „keleti” és egy „nyugati” Magyarország, ezek kultúrában, élet- és érték szemléletben, valamint felekezeti jellegben eltérnek egymástól. Kétségtelen, hogy a nyugati régió adatai első pillantásra egy polgárosultabb társadalom képét adják össze, ugyanakkor a keleti régióban is számottevőek a polgárosultság jegyei (főképp a protestáns etika következményeképp). A nyugati térség lakossága inkább a posztmaterialis, humanisztikus, esztétikai kötődésű értékeket preferálja; a keleti régió érték szempontjai anyagelvűbbek, racionálisabbak. Vagyis – a két szerző szóhasználatát idézve – a nyugati értékrend „moll” hatású, a keleti inkább „dúr” jellegű... Gereben Ferenc és Nagy Attila nem értékelt, nem minősítette egyik érték sajátosságot sem, kifejezetten összehasonlító vizsgálatokat végeztek, a különbözőségekre figyeltek, azzal a végső konklúzióval, hogy a két régió magyarsága a polgárosodás kétféle útját járta az 1990-es években. A szerzők az olvasáskultúrában, ízlésben, érdeklődésben, fölfogásban, értékítéletben megmutatkozó, szociológiai eszközökkel mérhető különbségek megállapításától jutottak el olyan következtetésekkig, amelyek tanulságosak és gondolatébresztőek lehetnek a könyvtárosok számára is.

A harmadik fejezet további tanulmányai igen változatos témaköröket igen sokszínűen dolgoznak föl; szó esik ezekben a lengyel határváltozások tudati következményeiről, a morvák regionális öntudatáról, Szlovákia multietnikus és felekezeti viszonyairól, a kárpátaljai és felvidéki ruszinok sajátosságairól, az erdélyi románok regionális tudatáról, a hajdani Jugoszlávia régióiról, azaz Közép-Európa népeinek regionális jellemzőiről.

Végül a tanulmányok utolsó, negyedik csoportja – *Az 1989 utáni politikai törésvonalak a választói magatartások tükrében* – a rendszerváltozás politikai attitűdjeinek széles spektrumú fölmérését nyújtja. A dolgozatok szerzői megvizsgálták a lengyel, a cseh, a szlovák, a román, a szlovén, a horvát, és a bosnyák pártrendszereket, a választók pártpreferenciáit, a politikai ideológiák mentén kialakult társadalmi törésvonalakat stb.

A közép-európai népek ezredfordulón új lendületet kapott identitásfejlődésének sajátosságai, valamint az Európai Unió által is preferált – és kétségbevonhatatlan történelmi hagyományokkal bíró – regionalizmus látszólagos ellentéte számos kulturális sajátosságban, pl. az olvasási és könyvtárhasználati szokásokban is megmutatkozik. Magyarán: korántsem a nemzetek közötti eltérések lehetnek a döntők, olykor egy-egy országon vagy nyelvetületen belül a régiók is elütő sajátosságokat mutatnak, természetesen kulturális vonatkozásokban is. A kötethez utószórt író Kiss Gy. Csaba szerint a XIX. század romantikus nemzetegysége ma már inkább imaginárius fogalom, hiszen a közös nyelv, a közös kultúra nehezen meghatározható fogalmain alapszik. Korunk valósága sokkal inkább a régiók életében mutatja föl az arcát. A régiók kulturális jellegzetességeit és különbségeit megismerni pedig elemi érdeke mindazoknak, akik könyvekkel és olvasókkal foglalkoznak. (M. L. M.)

(Nemzeti és regionális identitás Közép-Európában. [Szerk. Ábrahám Barna, Gereben Ferenc, Stekovics Rita.] Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Piliscsaba, 2003. 548. p. 23 cm.)

Újabb adalékok a hungarika bibliográfiához

Fülöp Mária:
Maros megye a könyvekben 1990–1999

Ha egy-egy bibliográfiát forgatunk, ritkán jut eszünkbe, hogy elgondoljuk a világ dolgairól. Némelyik összeállítás azonban elmélkedésre készíti a használót. Fülöp Mária gondos, mintaserű jegyzékét lapozgatva és a műhelytitkokról valló tájékoztatóját olvasva is gyakran azon kapja magát az ember, hogy két kérdés vissza-visszatérően ott motoszkál a fejében. Az egyik inkább állítás: folyton azt érezzük, mennyire igazuk volt hajdani kötelező olvasmányaink szerzőinek és néhai tanárainknak, amikor arról szóltak, hogy a bibliográfiának, mindenekelőtt a nemzeti bibliográfiának és az attól elválaszthatatlan, azt kiegészítő helyismereti bibliográfiának nemegyszer ideológiai–világnézeti hozadéka is volt és van. A másik valóban kérdés: vajon tudjuk-e, mérlegeljük-e, hogy milyen akadályokat kell elhárítani, milyen nehézségeket kell leküzdeni egy kisebbségi sorsban élő magyar bibliográfusnak, ha számba kívánja venni, fel akarja tární saját nemzete nyomtatványokban megtestesülő szellemi termékeit? Az utóbbira adható választ részben a bevezető sorai, részben a bibliográfia egyes metodikai megoldásai sejtetik. Az első megállapítás érdemi tanulsága szintén kiolvasható a bevezető utolsó bekezdéséből. Talán leghelyesebb, ha szó szerint idézem: „A hely szellemét szerettük volna elővarázsolni az itt összegyűjtött információkból, célunk volt felkutatni, tárolni, hozzáférhetővé tenni, megérteni és megértetni a könyvekből a mának és jövőnek, mindnyájunknak szóló üzenetet. Hisszük, hogy a helyi dolgok, történések megismerése fontos nemcsak egy község, város vagy megye, hanem az egész nemzet történelme szempontjából.” Igen, Maros megye múltja és jelene nélkül nem lehet teljes a magyar nemzet története, a Maros megyéről kiadott könyvek nélkül nem lehet teljes a hungarika bibliográfia. Másként fogalmazva: a Marosvásárhelyen 2002-ben közreadott összeállítás számottevő hozzájárulás a nemzeti önismeret gazdagodásához, az államhatárokon túlnyúló nemzeti összetartozás érzésének és tudatának elmélyítéséhez.

Akik régebbről és közelebbről ismerjük, bizonyíthatjuk, hogy Fülöp Mária nem a lamentáló, hanem az alkotó könyvtárosok közé tartozik. Szorgalmát és hozzáértését jeles helyismereti bibliográfiák egész sora igazolja. És most a kezünkben tartjuk a pálya eddigi csúcspontját – de remélhetőleg nem utolsó termékét – jelentős munkát, egykori és mint nyugdíjast is visszafogadó munkahelye, a Maros Megyei Könyvtár sorozatának (Bibliografii Muresene) újabb, immár ötödik darabját. Tíz esztendő helyi tartalmú könyveit és a gyűjteményes kötetekben napvilágot látott részdokumentumokat tárta fel; az analitikus leírást számos esetben a szórt információkra is kiterjesztve. A jórészt román és magyar nyelvű kiadványok mellett – igaz,

jóval kisebb arányban – németül és angolul, sőt olykor-olykor francia, svéd, olasz és orosz nyelven megjelent műveket is regisztrált. S mindjárt idekívánczozik a következő megjegyzés: Maros megyében több nemzetiség (román, magyar, székely, zsidó, örmény, szász és roma) él együtt, és ez a multikulturális jelleg a bibliográfia lapjain is tükröződik.

A szóban forgó évtized Kelet-Európa közelmúltjának rendkívül jelentős időszaka. Ebben a régióban, így Romániában és hazánkban is átfogó politikai–gazdasági–ideológiai fordulat – közkedvelt kifejezéssel: rendszerváltás – ment végbe. A Maros megyeiek is bátrabban lélegezhetnek, gondolataik, nézeteik kifejtésére, írásba foglalására tágabb tér nyílt. Ha figyelmesen tanulmányozzuk a bibliográfia tételeit, erről a változásról a címek szintén tanúskodnak. Mint ahogy jelzik a történelem-szemlélet, egyáltalán a világszemlélet fokozatos módosulását is.

A marosvásárhelyi jegyzék tartalmilag igen gazdag összeállítás, anyagának bőrsége impozáns. Az ottani megyei könyvtár állományából, továbbá a romániai és a magyar nemzeti bibliográfiából, a kiadói katalógusokból és más információk kiadványokból, a periodikumok könyvismertetéseiből, a személyes közlésekből és egyéb forrásokból összegyűjtött több mint ezerhatszáz (egészen pontosan: 1618) számozott tételt sorol fel. Ez a mennyiség az analitikus leírásokkal megtöbbszöröződik, és sok-sok, főleg személyekre vonatkozó információ olvasható az annotációkban. S mint ahogy már utaltam rá – az ismertetés címében is ezt emeltem ki –, a bibliográfia rengeteg hungarika-adatot tartalmaz, leginkább romániai kiadványokat, illetve részleteiket, ám más külföldi közleményeket is. A terjedelmes, mintegy háromszáznegyven oldalas kötet azonban nemcsak ezért érdemli meg a kitüntetett figyelmet, hanem módszertani tanulságai okán is.

Fülöp Mária messzemenően hasznosította a saját gyakorlatából, illetve a magyarországi bibliográfiai irodalomból merített tapasztalatait, és ötvözte azokat a számítógépes feldolgozás kínálta lehetőségekkel. Ennélfogva a hasonló feladatra vállalkozó hazai könyvtárosoknak célszerű alaposan tanulmányozni a megoldásait, ötleteit, próbálkozásait. Mindezek egyenkénti és részletekbe hatoló elemzése szétfeszítené a recenzió kereteit, itt csupán néhány példa hozható fel. Választásom a számítógép alkalmazásából eredő eljárásokra korlátozódik. A Maros Megyei Könyvtár a TINLIB rendszert használja, tehát ehhez kellett igazodni a tételek és az indexek megalkotásánál. A bibliográfiai leírás különösebb problémát nem okozott, a tételek szabványosak, jól tagoltak, könnyen áttekinthetőek. A besorolási adatként kiemelt szerzői név (társszerzős művek esetében csak az első szerző nevének) ismétlése viszont feleslegesnek és gazdaságtalannak tűnik. Miután a szerkezet az ETO szakcsoportjait követi, és minden mű teljes leírása csak egyszer fordul elő, komoly szerepet kapnak az egyedi utalók, amelyek voltaképpen erősen rövidített leírások (szerző, cím, a teljes tétel sorszáma). A számítógépes program segítségével készültek a mutatók; a három index együttes terjedelme száz oldal, vagyis az összeállítás közel harminc százalékát teszi ki. A hazai helyismereti bibliográfiákban ritkán közölt címmutató megelőzi a szokásos szerzői indexet (ahová a közreműködőket is besorolták), a tárgymutató pedig magában foglalja a földrajzi neveket is.

Az elmondottak után aligha szükséges ismételnem, mégis megteszem: Fülöp Mária elismerésre méltó, szép munkával gyarapította a helyismereti bibliográfiai irodalmat, erőfeszítései nyomán hasznos hungarika-kalauz született.

Bényei Miklós

A Magyar Iparművészet az ezredfordulón

A *Magyar művészet* című kis könyve (1923-ban jelent meg először) előszavában írta a minden bizonnyal legnagyobb, nemzetközi mércével mérve is legjelentősebb magyar művészettörténész, művészetfilozófus, hogy „Rég elmúlt időben, a nagy háború derekán, 1916 tavaszán íródott ez a kis tanulmány. Akkor úgy neveztem magamban: 'a magyar művészet mérlege', mert aki másfél évtizeden át követtem figyelemmel ennek a művészetnek életét, hol megjegyzésekkel kísérve, hol csendben, elérkezettnek véltem az időt az évadvégi mérleg megkészítésére és az elszámolásra”. Tudjuk, ez az elszámolás igen különös eredményekkel (ezek az credmények szervesen beépültek és mai is meghatározói a magyar művészetről való gondolkodásnak) jártak. Üssük fel akárhol a kicsiny könyvet, ilyenféle megjegyzéseket olvashatunk: „A képfírás, kiváltképpen *magyar* művészet, benne a magyarság újabban felülmúlta Európa valamennyi népét, és tüstént az élen járó, vezető francia mögött halad – ez a nézet terjedt el és gyökerezett meg oly körökben is, melyek a magyar építészetet és szobrászatot kevésre becsülik. E nézetet csakugyan sokféle érv támogatja: magyar művészek már a múlt század első felében európai hírnévre vagy nagy népszerűsége verődtek, mint Markó és Brocky, Munkácsy 'lázba ejtette a világot', Szinyei Merse ugyanakkor oldotta meg a pleinair problémáját, mikor a nagy franciák, magyar festők egyre-másra nyerték el a legfőbb kitüntetésekét külföldi kiállításokon, a külföldön rendezett magyar kiállítások zajos sikert arattak, a 'jó' magyar festők száma légiónyi, a legújabb nemzedék is együtt halad a francia festészet forradalmi törekvéseivel, s az első sorban küzd. Ha a haladi a maradit, a maradi a haladit számon kívül hagyta, még akkor is elegendő bőséget talált a maga oldalán mindenik e nemzeti öntudathoz” – így Fülep Lajos, hogy azután megszabadítsa illúzióiktól mind a haladiakat, mind a maradiakat, még hozzá kegyetlen következetességgel. Az igazi, a nagy magyar művészet – Fülep és a mai igazi művészettörténészek szerint is – a századfordulón indult, a nagybányaiakkal és – persze – tovább. A magyar művészet e fejlődésének vonalai, arányai érvényesek az iparművészetre is. A „nagy” magyar iparművészet, az, amely valóban európai mércével mérhető és mérendő, a múlt század fordulója táján indult és kisebb-nagyobb ingadozásokkal tart napjainkig, hogy talán korunkban egy, csak a századfordulós induláshoz mérhető, vagy akár azt meg is haladó virágkorhoz, érettséghez, gazdagsághoz jusson.

A magyar iparművészet e fejlődési modelljét remekül tükrözi – a szó mind-egyik értelmében – az is, hogy hazánkban az elsők közt indult *csak* az iparművészettel foglalkozó, annak azonban minden ága-bogát, minden jelenségét kitűnően taglaló folyóirat. Az 1897-ben indult *Magyar Iparművészet* című remek folyóirat 1944-ig élt. Világszínvonalú lap volt, antikváriumokban – ha ritkán felbukkan egy-egy száma, évfolyama – horribilis összegeért juthat hozzá az érdeklődő, és

győződhet meg arról, hogy nemcsak a kor, a korszak iparművészete, de az annak létét, életét, fejlődését támogató 'irodalom' is világszínvonalon állt. Az pedig szinte szimbolikus, hogy 1944-ben megszűnt és csak – iszonyú sok idő múltán – 1993-ban indult újra. Az újraindult Magyar Iparművészet, lényegében egy kicsiny csoport, elsősorban Fekete György belsőépítész professzor és N. Dvorszky Hedvig művészettörténész önfeláldozó kezdeményezéséből született (Fekete György a szerkesztőbizottság elnöke volt 2003-ig, N. Dvorszky Hedvig pedig főszerkesztő, 2003-tól Fekete György főszerkesztőként jegyzi a lapot). Akik látták, kézbe vették, netán rendszeresen nézik, olvassák a lapot, amely évente négyszer vagy hatszor jelent, jelenik meg, tudják, kétségkívül az egyik legszebb, legreprezentatívabb magyar folyóiratról van szó. E lapra igazán nem illik az ősi tapasztalat a fésületlen fodrászról, a lejárt lábbeliben járkáló cipészről stb. Iparművészeti remek maga a lap is, méltó tartalmához, és ha nem lenne manapság szinte kötelező a lelkesedés hiánya, azt is mondhatnánk, hogy a magyar iparművészet (ezúttal könyv- és tipográfiai művészet) csodája ez az orgánus. Méltán büszkének rá kiadói, munkatársai, szerkesztői. És, mily természetes és önként kínálkozó gesztus, elérkezvén a lap újraindításának tizedik évfordulója, N. Dvorszky Hedvig és Fekete György gyönyörű, reprezentatív kiadványt állított össze *A Magyar Iparművészet az ezredfordulón* címmel.

A nagy (de nem annyira nagy, hogy ne lenne könnyedén kézbevehető, kényelmesen lapozgatható), mintegy négyszáz színes fotót (természetesen iparművészeti remeket ábrázoló fotót) és gazdag szöveganyagot tartalmazó kötet (vagy album) – hasonlóan a folyóirathoz – szintén könyvművészeti, tipográfiai, iparművészeti 'csoda'. Címe azonban félrevezeti az olvasót.

A cím ugyanis úgy íratik, hogy *A Magyar Iparművészet az ezredfordulón*. Nagy M-el és nagy I-vel. Évfordulós kiadvány lévén egészen természetesen vélheti úgy mindenki, hogy magáról a lapról, a Magyar Iparművészetről szól, annak első tíz évét mutatja be a munka. És a lap meg is érdemelné ezt a bemutatást. Tíz esztendőn át volt a 'szakma', az iparművészet egyetlen, valóban kiemelkedő jelentőségű orgánusa, produkcióinak, jelenségeinek, hozamának bemutatója és értékelője, életének, mindennapjainak figyelemmel (és kicsoda élénk, pontos figyelemmel) kísérője, egyedül hordotta hátán ennek a művészetnek, szakmának, ennek az oly bonyolult, olyannyira összetett és éppen ezért problémákkal, értelmezni való, értelmezni muszáj jelenségekkel olyigen telis-teli komplex jelenségnek minden gondját-baját, megérdemelte volna hát, hogy ezúttal, kivételesen, saját magáról szóljon. De nem ezt teszi. A cím helyesen így íródhatott volna: *A magyar iparművészet az ezredfordulón*. Ugyanis eléggé meg nem csodálható, eléggé meg nem becsülhető módon, a könyv spiritus rectorai, N. Dvorszky Hedvig és Fekete György nem magukról, nem a lapjukról, hanem annak tárgyáról, magáról a magyar iparművészetről adtak, szerzőtársaik, a legjobb mai magyar szakemberek (és persze a Magyar Iparművészet vezető szerzői) tollából való átfogó képet. (Emlékezzünk a Fülep-idézetre: „elérkezettnek véltem az időt az évadvégi mérleg megkészfítésére és az elszámolásra”!)

És e sorok szerzője ebben véli látni a gyönyörű kiadvány első és talán legfontosabb (ám éppen nem egyetlen) módszertani tanulságát. A kiadvány nem öntükröző, hanem tárgytükröző jellegű. Persze igen fontosnak véljük, hogy a sajtótörténet is megkapja a magáét. Igen megsüvegelnénk (megsüvegeltük volna), ha ezúttal magáról a lapról, annak tízéves történetéről kaptunk volna képet, hiszen a

Magyar Iparművészet a magyar (és a nemzetközi, az európai) sajtótörténet, művészeti, iparművészeti folyóirat-kiadás kiemelkedő jelentőségű darabja, ám bizonytalannal igaz, hogy van nála is (sokkal) fontosabb. Az, aminek szolgálatára maga a folyóirat megalakult, aminek szolgálatában telt el első tíz esztendeje.

A ragyogó szépségű kötet tebát a magyar iparművészetet mutatja be az ezredfordulón (persze nem ragaszkodva dogmatikusan évszámokhoz, hisz az lehetetlen is lett volna). Nagyívű tanulmányok, szépen megformált, egyszerre adatgazdag és láttató erejű, irodalmilag is értékes esszék mutatják be az iparművész- és formatervező-képzés történetét (Erney Gyula), a belsőépítészet és a bútortervezés (Fekete György, Mezei Gábor), a textilművészet (Polgár Rózsa, Simonffy Márta, Sárvári Katalin, Jankovics Zsuzsa); a kerámiaművészet (Sárkány József), az üvegművészet (Varga Vera), a fém- és zománcművészet (Prékopa Ágnes), az ipari formatervezés (Scherer József), a tervezőgrafika (Molnár Kálmán), a játéktervezés (Budavári István), a rekonstrukció és restaurálás (Kovács Petronella) ezredfordulós állapotát, valamint egy külön tanulmány szól arról, mit és hogyan tartalmaz a kortárs iparművészet alkotásaiból az Iparművészeti Múzeum (Lovag Zsuzsa). Az iparművészeti szakirodalom nem szegényes hazánkban, ám ilyen teljességgel, ennyire kompletten talán egy területet sem dolgoztak még fel, mint az ezredfordulós állapotot. Ami megint csak ritkaság, hisz általában a régebbi, régóta ismert korok és korszakok feldolgozása szokott – érthető okokból – a vezető ágazat lenni, a legtöbb eredménnyel dicsekedni. Ám ezúttal sokkal többről is van szó, mint az egyes iparművészeti ágazatok minuciózus szemrevételezéséről. Az egyes szerzők írásai persze sok mindenben eltérnek egymástól, részint az adott szakterületek különbözőségei okán (egészen másként lehet és kell például az üvegművészetről szólni, mint a belsőépítészet problematikájáról), részint a szerzők egyénisége, stílusa stb. különbözősége miatt. Két igen átfogó módszertani megfontolás azonban uralja a mezőnyt, egységet, egységesen átütő erőt biztosít a különböző tanulmányoknak, esszéknek. Az egyik ilyen módszertani megfontolásról igen szépen ír bevezetőjében Fekete György: „Az iparművészet legkülönfélébb alkotóterületeinek világszerte közös adottságuk, hogy ősforrásuk a népi és polgári kultúra páros hagyományvilága. Ez utóbbit egyrészt a korszerű technikák és technológiák változásai, másrészt az újabb és újabb emberi igényekből fakadó szellemi mondanivalók serkentik továbblépésre. Ebben a szimbiózisban van a magyarázata annak a természetes kettősségnek is, amely a kézműves-iparművészet és a nemzetközi ipari formatervezés egyidejű jelenlétében és piacképességében mutatkozik meg. A magyarországi helyzet e tekintetben akár iskolapéldának is tekinthető, mivel ősforrásaink kiapadhatatlanok, ugyanakkor a korszerűség elementáris vágya olthatatlan szomjúságot gerjeszt minden ésszerű újdonság iránt”. A másik, legalább ilyen alapvető módszertani megfontolást a Magyar Iparművészet egyik régebbi cikkének a címe így fogalmazta meg: „a nemzeti romantikától a high-techig”. Ahol persze nemzeti romantikán a Fekete György említette ősforrások, a folklór kimeríthetetlen kincsestára (is) értendő. E kettősség jegyében, a két szélső pólust is, a kettő közötti átmenetek végeláthatatlan sokaságát és típusgazdagságát is felmutatják külön-külön az egyes szakterületek eredményeit bemutató, felmutató esszék, de a keresztszemet mellé prezentálják a hosszszemetet is, a kézműves formáktól a high-techig felölelve mindazt, amit az ezredforduló tájéki magyar iparművészet felmutathat.

Sokan talán nemigen értik, miért szólunk e lap, a 3K hasábjain erről a bármennyire kiemelkedő jelentőségű és értékű, ám könyvtári jellegűnek aligha tekinthető munkáról. Nos, azt hisszük, igenis van, méghozzá tetemes könyvtári vonatkozása a műnek. Mert hisz hogyné lenne könyvtári aspektusa a belsőépítésznek, a bútortervezésnek, az ipari formatervezésnek, a rekonstrukciónak, a restaurálásnak stb., sőt még (gyerekkönyvtárak!) a játéktervezésnek is. Talán nem szükséges e vonatkozásokat részletezően is bemutatnunk. (Aki csak a képeket nézegeti a műben, az is fel-felsikkantathat, például amikor a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár felújított-új központi épületének a fotóját pillantja meg, de egyéb meglepetéseket is találhat szép számmal.) De amit a mű legfőbb módszertani újdonságának neveztünk, az sem tekinthető könyvtári–könyvtárosi implikációk nélkülinek. Sőt van még egy okunk is, hogy itt szólunk e kötetéről. Említettük, *nem* a folyóiratról szól a kiadvány. Ám a folyóirat története is összefoglaltatik benne (dióhéjban), és megtalálható a függelékben a folyóirat ugyancsak dióhéjnyi, de igen pontos repertórium is. Egy könyvtári lap szerkesztője el-elmereng az ilyesmit látva, forgatva. Bár az ilyesféle merengések előtt azért a főszerepet, a prímet a nagyszerű munka élvezete jelenti/viszi. (VK)

A MAGYAR IPARMŰVÉS ZET AZ EZREDFORDULÓN

HUNGARIAN APPLIED ARTS AT THE TURN OF THE MILLENNIUM

3K
3K
3K
3K
3K
3K
3K
3K